

ԱՍԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԲ ՀՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՍԸ

ԲԵԹՎ. ԵՂԷՄԻ ՍՈՒՐԲ ԱՅՐԷՆ

ԺՌՂՈՎՈՐԴ ՀԱՅՈՑ ՈՐ Ի ՍՓԻՐՍ ԱՇԽԱՐՀԻ

Կը իօսիմ ձեզի աշխարհի ամենամուխրական սրբալայրէն, Բեթղեհէմի մեր Տիրոջ Ծննդեան այրէն, փոխանցելու քաղցր աւեսիսը այս գիշերուան, որ երկու հազար տարիներ առաջ աշխարհի տրուեցաւ հովիւներու եւ հրե-
սակներու բերնով, ծննդեան բոցալառ սասդին ներքեւ :

Յիսուսի Ծնունդը տաւ մը ըլլալէ աւելի քերթուած մըն է, գողցր ու անգամանդաղ, նման ծագող արեալոյսին, որ պէտք չունի ականջը շանթող, միտքը բարուրող եւ երեւակայութիւնը կրակող բառերու . անիկա անսօզ հումարսութիւնն է, մերկ մանուկի մը կերպարանով, պառկած մաուրին խորը :

Յիսուս Աստուծոյ իօսն էր, երկինքէն երկիր իջնող, որպէնզի մարդիկ կարենային լսել իր ձայնը եւ տեսնել իր դէմքը, երկնքի լոյսերով ողողուն : Խորհրդաւոր գիշերուան մը մէջ, երկնքի դուռները կը բացուէին եւ կը ծնէր Սուրբ Բանը, որ մանկան մը մարմինը առած՝ պիտի փնտրէր լոյսի պէս մա-
քուր կոյսի մը կուրծքին՝ որ ընտելաւ անօրն էր Միածնին : Այս մեծ իրողու-
թիւնը չէր կրնար իրագործուիլ ոչ բնական օրէնքով, ոչ ալ ազատ կամովը մարդուն, այլ միայն փափաքովը Նախախնամողին :

Մանուկ մըն է այս գիշերուան ծնող Աստուածը, որ կը փոխանայ յար-
դին վրայ մաուրին, բայց որ պիտի նստի գահուն՝ շինուած գերութեան ծան-
րութեան ներքեւ կնոյ սիրտերէն եւ իմաստութեան ծարաւ հոգիներէն : Որ պիտի առնէ ուժն ու իմաստութիւնը հնութեան կարծեցեալ աստուածներէն եւ պիտի տայ զայն հովիւին ու ձկնորսին : Պիտի ազատէ զանոնք եւ նմանները օտերու գերութենէն, պիտի նետէ իր հոգիին հունքը սիրտերուն խորը, հոն բուսցնելու համար արեւոյսի կարմիր ու ներմալ ծաղիկներ, նման մարդոց վերքերուն :

*Քաղցրական ներդրութեամբ պիտի ունենանք քաջութիւնը, պարկեշտութիւնը
առանձնական ճիշտութիւնը նստելու մեր իսկ անձերուն հետ եւ Դեկտեմբեր ամիսը
վերածելու ինքնաբերական կենսութեանը մը, որպէսզի զայիք Նոր Տարին
կարենանք ողջունել որպէս վերածնեալ ազգ՝ մեր*

Հայկեան իմաստութեան զօրացեալ գիտակցութեամբ, եւ

Հայկական միութեան ամրացեալ վճռակամութեամբը,

*վասն փառացն Աստուծոյ, վասն պայծառութեան Սրբոյ Եկեղեցւոյ Հայաս-
տանեայց եւ վասն շինութեան Ազգիս Հայկազնեան :*

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՄԵՄԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

1 Դեկտեմբեր 1985

Անթիլիաս - Լիբանան

Առանց մանկութեան, այսինքն անմեղութեան, կարելի չէ աստեղաւորել՝ ցեխի կայսրութիւնը եղող այս աշխարհը: Ծնունդները վերէն իջնող երազներ են, որոնք իրենց ծիրանի գոտին կը կամարեն մարդոց անդոհին եւ ցաւին վերեւ: Առանց երկնային այդ շնորհներուն՝ օրերն ու տարիները միահեծան սաղաւարտներ են մեր հոգիներուն վրայ, մահուան շուրջը խանձաւորութիւնով:

Հոգին, որ կը մարդանայ հրաւիրող երկնին, միակ ուրախութիւնն է որ չի խաբէր: Մոռնալ պահ մը տարիներ՝ որ մեզ գերեզմանին կը մօտեցնեն, վերադառնալ, մոռնալ մարդկային հպարտութիւնը, իմաստութեան ունայնութիւնը, զգեղութիւնները կեանքին, եւ զգալ ինզիմէր անմեղ ու բարի, նման խանձարուր փակող մանկան, մեծագոյն հեշտանքն է բոլոր անոնց՝ որոնց հոգին սկսեւ է սենալ տարիներու մուրէն, եւ որոնց երթները անկարող են այլեւս երկնի բոցէն կիզուելու, պատմելու համար փաղտ խորհուրդը այս գիշերուան:

Յիսուսի ծնունդը մարդուն եւ Աստուծոյ եղանակի հանդիպման, այսինքն կորսուած որդիին եւ Հօր վերագիտին տունն է, ոսկի օղակը՝ երկնին եւ երկրին: Մանուկը, որ կու գար իրեն իբրեւ օրորոց ընտելու բովանդակ աշխարհը, մարմնացած սէրն է, աշխարհը տանջող հոգին, որ կը բանար երկնին սիրտը եւ մարդուն արգանդը սմանչելի եւ նոր խորհուրդով մը: Առանց վերաաշխարհէն եկած այս լոյսին ու երազին, մարդը կեանքի այս փուլին մէջ հարկադրաբար պիտի իյնար լուծումներու ամենէն յոռեգոյնին, յուսահատ ու սեւ, եւ պիտի մտնէ շարքին մէջ հաստ ու մութ իրերուն, լոյսին դէմ անթափանց, որոնք տեսնուող եւ կեանքի տեսքին սանդղատաձեւերը կը կազմեն:

Մակայն մարդը երկնին նայելու եւ բարձրագոյնին ըզմանքով ապրելու ուժն ու հաւաստի ունի, որ իրեն կը բանայ ափուրդը աստուծոյ անդին եղող մեծ անծանօթին, որ կամարներ կը ձեւէ իր հոգիին մէջ դէպի գերագոյնին յղացիր, հակառակ որ աշխարհի վրայ ճիւղը հերձուրը կ'ընէ ամէն օր այդ երազին:

Աշխարհը պէտք ունի այս գիշեր մարմին առնող Սուրբ Հոգիին, որ կրակի պիտի վերածէր մեր կաւը, պղտոր ու գունատ մեր խորհուրդներուն պարզեւելու ստեղծութիւն հրաւիր, ընելով մեզ նման մանկան՝ ելած ձեռքէն Աստուծոյ: Հոգին որ չի գար մեզի այս աշխարհի ուժերէն, որ յաւերժական ժառանգ ու բնութիւնն է լոյսի եւ սիրտի, որ մեզի կը բերէ հաւաստիք որ տեսած է մարդուն այլեւս իր կեանքը պայծառակերպելու աստուծայինին մէջ եւ զայն տանելու յաւերժին:

Այդ Բանը կը ծնի ոչ թէ, ինչպէս վարժուած էինք ըսելու, մեր մեղքերու փութեանը համար, այլ որպէսզի ցնծայ մեր աշխարհը այն բանին համար, որ երազն է մեր ամբողջ էութեան, կարօտը, պապակը՝ մարդկութեան, այն փաղտ բանը, որ արեւի կաթիլէն մինչեւ եղանակութեան տոփը կ'երկարածուի եւ որ Հայ եկեղեցւոյ մեծ աղօթողի երթներուն կը վերածուի սրտազին աղբիւսանքի մը, պաղատելով որ փարատին մէզն ու մառախուղը, չխանան չարքն ու յուսահատութիւնը, տարագրուին տաճարային ու տաճարային մարդոց սրտերէն եւ վերսին արձագանգէ մեծ գիշերը՝ լեցնող հրեշտակներու աւետարտ ձայնը. «Երկիր խաղաղութիւն ի մարդիկ հանութիւն»:

Նազադարարներ սիրով կը ճանին պայաքը չարին դէմ: Որոնք գիտեն քանիչ պատճառները խռովութեանց, որոնց հոգին վեր է պայաքէն եւ գիտեն վերածիլ ժայռերը պարսէզներու եւ կոհակները խաղաղ ջուրերու: Նազադարութեան կարօտը նիւն է եղած դարերով տառապող մարդկութեան, կեանքի մութ, հեւագին եւ արիւնոտ ծփաններուն դիմաց: Այդ նիւնը այսօր աւելի քան շատ քան եւ բարձրացած է կեանքի անհամաչափ եւ տրտմող գնացքին համընթաց եւ դարձեր է սուր ու ցաւագին աղաղակ մը՝ միլիոններու հոգիէն բարձրացող:

Այս մտածումով ու հաւատով է որ քեզի կ'աւանդեմ, ժողովուրդ Հայոց, Յիսուսի Մենդեան աւետար. դուն, որ միշտ ընդունած ես զայն իբրեւ. կեանքի թոշակը եւ ապագայի առհասարակ: Շարունակէ հաւատալ յաւերժի ծննդեան եւ մարդուն աստուածացումին, մի՛ ամպոտեր յոյսիդ պաշտօնութիւնը, որքան ալ դառն ըլլան օրերու բերումները եւ երբեք մտածուած բաժակները:

Դիտեմ թէ դուն կը հաւատաս, ժողովուրդ Հայոց, հաւատացեր ես միշտ, արդարութեան, սիրոյ, խաղաղութեան եւ անոնց անկորնչելի փառքին: Քու պատմութիւնդ արեւագիւղ եւ հսկայամարտ երթումն է այդ խոյանքին: Դարեր շարունակ արիւն եւ երազ, երկնքի արդարութեան եւ խաղաղութեան ծառաւ, իբրեւ արտաքին պատգամներ, շողացին վառ ի վառ՝ քու զաւակներդ՝ ողբերգութեանց վրայ: Բայց դուն կրցար պահել քու հաւատքդ, որովհետեւ՝ զիցար հաւատալ երթողներէ մի խորհուրդին եւ ամէն տարի մանկացեալ Աստուծոյ հետ կրցար մայրացնել քու հոգիդ: --

Դուք, զաւակներ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, որ կը հաւատաք Աստուծոյ Որդիին մարմնով երեւալուն, մեզի հետ միասին այս գիշեր ձեր երկիւղած էութեան խորերէն երգեցէք Հայ երթողին Մենդեան օրհնութեան արարումը հաւեր. «Խորհուրդ մեծ եւ սխալելի, որ յայտ աւուր յայտնեցաւ, որդի մարդկան օրհնեցէք, զի վասն մեր մարմնացաւ»:

Այսպէս եւ երգեր դարերով մեր ցեղէն անոնք՝ որոնց նայումները լեռներն ի վեր քաշել է սիրած, թօթափելով իրենց հոգիներէն դարերու ժանգը ու փոշին, սրբազորելով ժամանակը, բերելու համար մեզի չմեռնող գաղափարներու աղանակը սլաք, բեռնուած իրենց սիրտերուն խորը: Այսպէս էր եղերափառ փառանքը այդ մարդոց, որոնք զօտարիւն նուանեցին մեր դարերը, բերելու համար մեզի այս գիշերուան Աստուծոցը խանձարուրին արեւափառ հաւատքը, չթողարեւելու որ մեր նախնայական խաղաղի դառնայ ժամանակի բերումներուն, ներշնչելով մեզի մեր փրկութեան խաղաղ եղող յոյսն ու հաւատքը, հազգեցելով մեզի հոգեւոր դիպագնութեան մը անփոքելի զէնն ու զհանր: Շարունակէ հաւատալ յաւերժին, ժողովուրդ Հայոց, Մենդեան եւ մարդուն աստուածացումին, եւ մայրացուր հոգիդ այս գիշերումն մեծ խորհուրդով, նման քու պապերուդ՝ որոնք դարեր շարունակ կաւէն ու հողէն վարդեր հանեցին, զեղովի բերելով գիշերները եւ բանալով դուռները երկնին, իջեցնելով Աստուծոյ Որդին իրենց սիրտերուն մէջ եւ մարտի գաղափարներուն: